

Inicijativa za REKOM
Initiative for REKOM
Иницијатива за РЕКОМ
Nisma për KOMRA
Pobuda za REKOM

Poročilo o napredku javnega zagovarjanja Iniciative REKOM

oktober 2011 – maj 2012.

Druga faza procesa REKOM, *Institucionalizacija Iniciative REKOM*, se je začela z oblikovanjem Regionalnega tima javnih zagovornikov (RTJZ), oktobra leta 2011. Člane tima so na poziv Fonda za humanitarno pravo predlagale partnerske organizacije na realizaciji projekta, ki so aktivno sodelovale v triinpolletnem posvetovalnem procesu o mandatu REKOM: Zdravko Grebo, profesor na Pravni fakulteti v Sarajevu, Dino Mustafić, gledališki režiser in novinarka Dženana Karup-Druško (BiH), Žarko Puhovski, profesor na Filozofski fakulteti v Zagrebu (Hrvaška), Biljana Vankovska, profesorica Filozofske fakultete v Skopju (Makedonija), novinar Igor Mekina (Slovenija), novinar Duško Vuković (Črna gora), novinar Dinko Gruhonjić in aktivistka za človekove pravice Nataša Kandić (Srbija). S Kosova je prišel predlog za člana, na katerega nekatere članice Koalicije za REKOM niso pristale, zaradi česar je bilo imenovanje člana RTJZ s Kosova odloženo. RTJZ je imel **pripravljalni sestanek 9. oktobra leta 2011** v Beogradu. Na tem sestanku so analizirali politično situacijo v vsaki državi posebej, nato pa se je razpravljalo o potrebi po usklajevanju političnega zagovarjanja z aktivnostmi za krepitev javne pozornosti in podpore Inicijativi za ustanovitev REKOM.

RTJZ je imel **prvi sestanek 3. novembra leta 2011** v Zagrebu. Razprava je bila posvečena začetku procesa političnega zagovarjanja. Glede na to, da so predstavniki državnih institucij Črne gore prvi dali močno podporo ustanovitvi REKOM, je RTJZ odločil, da predlaga sestanek s predsednikom Črne gore Filipom Vujanovićem in ga zaprosi, da sproži postopek institucionalizacije Iniciative REKOM.

BiH Koalicija za REKOM je imela sestanek **4. decembra leta 2011** v Sarajevu, na katerem so članice Koalicije dale močno podporo javnim zagovornikom in iniciativi, da se oblikujeta dve organizaciji za tranzicijsko pravičnost – ena s sedežem v Banja Luki in druga v Sarajevu – ki bi dale strokovno podporo Regionalnemu timu javnih zagovornikov in organizirale/podpirale aktivnosti za krepitev javne pozornosti glede Iniciative REKOM. Članice Koalicije so od javnih zagovornikov zahtevale, da se zavzemajo za sprejem Predloga Statuta REKOM-a, v obliki, v kateri je bil sprejet na Skupščini Koalicije za REKOM 26. marca leta 2011. Koalicija je pooblastila zagovornike, da v primeru, če bodo politiki nasprotovali predlogu in predlagali spremembe nekaterih določil Predloga Statuta, o tem obvestijo Skupščino Koalicije za

REKOM, ki je edina pristojna, da odobri spremembe strategije javnega zagovarjanja Iniciative REKOM.

Podpora predsednika Črne gore

RTJZ, ki so ga zastopali Nataša Kandić, Zdravko Grebo, Dinko Gruhonjić in Dragoljub Duško Vuković se je 12. decembra leta 2011 v Podgorici pogovarjal s predsednikom Črne gore Filipom Vujanovićem. V pogovorih je sodelovala tudi Daliborka Uljarević, izvršna direktorica Centra za državljansko izobraževanje v Črni gori.

Predsednik Vujanović je sprejel predlog članov RTJZ, da z osebnim pismom predlaga predsednikom držav v regiji, da svojo splošno podporo iniciativi za ustanovitev REKOM-a konkretizirajo tako, da bodo sprožili postopke za proučitev pravnih možnosti za ustanovitev REKOM.

Po sestanku s predsednikom Črne gore so imeli člani RTJZ prvo tiskovno konferenco, na kateri so novinarje informirali o novi fazi procesa REKOM in pripravljenosti predsednika Črne gore, da se pri predsednikih držav v regiji zavzame za ustanovitev REKOM.

Predsednik Črne gore Filip Vujanović je **15. januarja leta 2012** poslal pismo predsednikom držav v regiji, v katerem jih je pozval, da naj oblikujejo uradno ekspertsko skupino, ki bi ocenila Statut REKOM-a, ki ga predlaga regionalna Koalicija, in uskladila svoja stališča glede predlaganih ciljev, nalog in mandata REKOM-a.

Drugi sestanek RTJZ

Drugi sestanek RTJZ je bil **24. februarja leta 2012** v Beogradu. Glavna tema sestanka je bilo vprašanje „trdega jedra“ Predloga Statuta REKOM-a, ki ga bodo javni zagovorniki zastopali v pogovorih z domačimi politikami. Žarko Puhovski je, ko je poudaril potrebo ustanovitve regionalne komisije dejal: „Dejstev o žrtvah ni mogoče ugotoviti drugače kot regionalno, zato ker so meje prehajale tako vojske kot tudi žrtve in begunci. In teh meja ni bilo... Res mislim, da je to osnova vsega. In če Hrvati trdijo, da so jih Srbi napadli in da so odvažali Hrvate v taborišča po Srbiji, kar je res, potem menda lahko razumejo, da Hrvaška ne more sama po Nišu in Stajicevem iskati, kje je bil kdo mučen in kje se nahaja kdo, ki je bil tam ubit.“ V zvezi s cilji in nalogami REKOM-a so člani RTJZ sklenili, da jih obvezuje dejstvo, da je Skupščina Koalicije za REKOM 26. marca leta 2011 sprejela Predlog Statuta REKOM-a, kot tudi stališče vseh sodelujočih posvetovalnega procesa, da je za Koalicijo najpomembnejša naloga [„trdo jedro“] ugotavljanja dejstev o žrtvah in vojnih zločinih. V skladu s tem nima nihče pravice odstopiti od najpomembnejše naloge REKOM-a. Vse drugo bo odprto za razpravo, s tem da se bo, če politiki podajo konkretne predloge, o tem razpravljalo na Skupščini Koalicije za REKOM.

Začetna strategija RTJZ

V elektronski komunikaciji je RTJZ marca leta 2012 pripravil začetni načrt javnega zagovarjanja Iniciative REKOM, ki izhaja iz političnega položaja v vsaki državi posebej in razpoložljivih sredstev. Po tem načrtu bodo javni zagovorniki v Makedoniji in na Kosovu dali prednost informiranju veleposlaništev držav članic EU, skandinavskih držav in ZDA o napredku procesa REKOM in v tem času ne bodo kontaktirali s predsedniki svojih držav, da bi v tem času lahko ocenili učinke zavzemanja predsednika Črne gore na institucionalizaciji Iniciative REKOM. Javni zagovorniki v Srbiji bodo začeli z zagovarjanjem iniciative po parlamentarnih in predsedniških volitvah v Srbiji.

Podpora Visokega predstavnika za Bosno in Hercegovino

Javni zagovorniki v BiH, Zdravko Grebo, Dino Mustafić in Dženana Karup-Druško, so **10. aprila leta 2012** v Sarajevu predstavili Iniciativo REKOM Visokemu predstavniku Valentinu Inzku. Na sestanku je sodelovala tudi Edina Đurković, izvršna direktorica na novo ustanovljene nevladne organizacije *Tranzicijska pravičnost, odgovornost in spomin v BiH* (TPOS BiH).

Visoki predstavnik je posebej poudaril potencial REKOM-a, da z imenovanjem in priznanjem zločinov, storjenih v regiji, dajo prispevek k miru in regionalni stabilnosti. Visoki predstavnik je predlagal, da pred poletjem organizira sestanek diplomatskega zbora, na katerem bi javni zagovorniki informirali veleposlanike držav članic EU o procesu REKOM.

Podpora veleposlanika Švice, Nemčije in Norveške v Makedoniji

Javni zagovornik Iniciative REKOM v Makedoniji, profesorica Filozofske fakultete v Skopju Biljana Vankovska in lokalni zagovornik Oliver Stanoeski sta imela **aprila in maja** leta 2012, v zelo neugodni politični situaciji sestanke z veleposlaniki Švice (velep. Stefano Lazzarotto), Nemčije (velep. Gudrun Steinacker), in Norveške (velep. Kjedit Paulsen). Pogovor z norveškim veleposlanikom se je pokazal kot trkanje na odprta vrata, glede na to, da je ta država močan podpornik Iniciative REKOM. Veleposlanik Paulsen je ponovil, da Norveška čvrsto stoji za REKOM-om, in da bo informiral norveško Ministrstvo za zunanje zadeve o tem, da je tudi Makedonija vključena v Iniciativo REKOM, ter da je iniciativo potrebno podpreti tudi glede tega dejstva. Veleposlanik Lazzarotto je obljubil, da se bo pri Ministrstvu za zunanje zadeve zavzel, da prouči vse možnosti podpore Iniciativi REKOM.

Veleposlanica Steinacker je izrazila osebno podporo in stališče nemške vlade, da podpira proces dokumentiranja zločinov kot zanesljivega instrumenta, da se pride do resnice, tako pomembne za žrtve, pa tudi za vso družbo. Veleposlanica in njen namestnik Walter Leuchs sta potrdila pripravljenost, da v svojih stikih z makedonskimi predstavniki poudarita, da sta se srečala z javnima zagovornikoma in jima dala podporo za ustanovitev regionalne komisije.

Veleposlaniki so poudarili, da je dogovor o amnestiji vojnih zločinov, na katerem sloni vladajoča koalicija velika ovira odpiranju procesa soočanja s preteklostjo v Makedoniji.

Predsednik Hrvaške Ivo Josipović je podprl ustanovitev uradne Ekspertske skupine

Javni zagovorniki Inicijative REKOM - Žarko Puhovski, Nataša Kandić, Zdravko Grebo in Dino Mustafić – so se **8. maja leta 2012 v Zagrebu** s predsednikom Hrvaške Ivom Josipovićem pogovarjali o potrebi močnejše in bolj javne podpore institucionalizacije Inicijative za REKOM. Na sestanku so sodelovali tudi Mario Mažić iz Inicijative mladih za človekove pravice v Hrvaški, Dejan Jović, glavni zunanjepolitični svetovalec predsednika Josipovića in Zrinka Vrabes Mojzeš, svetovalka predsednika Josipovića za družbena vprašanja. Predsednik Josipović je podprl predlog javnih zagovornikov o oblikovanju uradne Regionalne ekspertske skupine, ki bo ocenila Statut REKOM-a, ki ga je predlagala Regionalna koalicija za REKOM in ki bo dala svoje mnenje o pripombah, češ da REKOM prevzema pristojnosti sodnih organov ter izdelala Predlog Statuta, ki ga bo ponudila v preučitev vladam v regiji. Predsednik Josipović bo delegiral svojega predstavnika in pozval ostale predsednike v regiji, da določijo pravne eksperte, ki bodo sodelovali v delu Regionalne ekspertne skupine. Predsednik Josipović se bo osebno zavzel, da pravni eksperti proučijo ustavno-pravne možnosti realizacije Inicijative REKOM v vsaki posamezni državi regije. O svojem osebem predstavniku v regionalni ekspertni skupini bodo obvestili RTJZ. Tako bo predsednik Hrvaške prvi, ki bo odgovoril na poziv predsednika Črne gore Filipa Vujanovića, ki je bil 15. januarja leta 2012 poslan predsednikom držav iz regije, da pristopijo oceni ustavno – pravnih možnosti za ustanovitev REKOM-a.

Podpora veleposlanika ZDA v BiH

Javni zagovorniki v BiH, Zdravko Grebo, Dino Mustafić in Dženana Karup-Druško ter izvršna direktorica združenja TPOS BiH Edina Đurković so se **11. maja leta 2012** sestali s Patrickom S. Moonom, veleposlanikom ZDA v BiH.

Ambasador Patrick S. Moon je nedvoumno podprl ustanovitev REKOM-a in se pri tem skliceval na politiko sprave, ki jo podpira vlada njegove države. Pohvalil je cilje in dosedanje dosežke v procesu REKOM.

Pomanjkanje politične podpore v Srbiji in na Kosovu

Koalicija za REKOM dosedanjemu predsedniku Srbije Borisu Tadiću in predsednici Kosova Atifete Jahjagi ni uspela predati peticijo za ustanovitev REKOM, ki jo je podpisalo 543.000 državljanov postjugoslovanskih držav in zahtevo za vključitev državnih institucij v proces REKOM. Po informacijah Koalicije za REKOM ima Boris Tadić rezerve v zvezi z Inicijativo REKOM zaradi ugovorov nekaterih pravnih in nevladnih organizacij o tem, da Predlog Statuta REKOM-a predvideva, da bi REKOM dobil pristojnosti sodnih organov. Zadržanost predsednice Kosova pa izhaja iz njenega stališča, da je ocenjevanje Inicijative REKOM v pristojnosti Parlamenta Kosova.